

Prezentări de carte

Umberto Albarella, Keith Dobney, Anton Ervynck and Peter Rowley-Conwy Eds., *Pigs and Humans. 10,000 years of interaction*, Oxford University Press. Hdb., 2007, ISBN 978-0-19-920704-6, 488 p.

Adrian BĂLĂȘESCU*

Această carte a fost editată de către Umberto Albarella (University of Sheffield), Keith Dobney, (Wellcome Trust Bioarchaeology, University of Durham), Anton Ervynck, (Institute for the Archaeological Heritage of the Flemish Community, Bruxelles) și Peter Rowley-Conwy (Environmental Archaeology, University of Durham), cercetători cunoscuți pentru preocupările lor legate de studiul suinelor.

Volumul este în bună parte rezultatul proiectului *Bioarchaeology of Pig Domestication* care a fost în majoritate finanțat de către Wellcome Trust și Arts and Humanities Research Council și care s-a desfășurat în cadrul Departamentului de arheologie al Universității din Durham (Marea Britanie).

Acesta reunește 20 de articole extrem de interesante care aparțin unui număr de 37 de autori din toată lumea care rescriu istoria comună a conviețuirii dintre suine și oameni. Aceste studii acoperă o gamă diversă de teme temporale, geografice și topice fondate pe diferite discipline cum ar fi arheologia, zoologia, antropologia, dar și istoria artei și istorie.

Cartea este structurată în 5 părți, numerotate alfabetic astfel: A. *Evolution and Taxonomy* (Evoluție și Taxonomie); B. *The History of Pig Domestication and Husbandry* (Istoria domesticirii și creșterii porcului); C. *Methodological Applications* (Aplicații Metodologice); D. *Ethnographic Studies* (Studii etnografice); E. *Pigs in Ritual and Art* (Porcii în ritual și artă).

Cartea prezintă un cuvânt înainte al doamnei Melinda Zedder, cunoscut arheozoolog american (Smithsonian Institution, Washington DC) care surprinde în două pagini relația extrem de complexă dintre oameni și suine. Introducerea scrisă de către cei patru editori : Umberto Albarella, Keith Dobney, Anton Ervynck și Peter Rowley-Conwy prezintă în mare, problematica abordată de către această culegere de articole care s-a născut ca un concept în urma workshop-ului internațional "Pigs and Humans", găzduit între 26-28 septembrie 2003 la Walworth Castle, County Durham, Marea Britanie.

În prima parte a volumului (A. *Evolution and Taxonomy*, p. 13-54) care conține trei articole sunt prezentate ultimele informații asupra taxonomiei și zoogeografiei genului *Sus* (de către Colin Groves), asupra filogeografiei și domesticirii porcului pornind de la studiile de paleogenetică ale ADN mitocondrial (Greger Larson, Umberto Albarella, Keith Dobney și Peter Rowley-Conwy), dar și asupra bazei moleculare pentru schimbările fenotipice din cursul domesticirii porcului (Leif Andersson).

În *The History of Pig Domestication and Husbandry* (part B., p. 55-194) sunt reunite șase articole, deosebit de interesante, care tratează istoria domesticirii și creșterii porcului. În articolul *The transition from wild boar to domestic pig in Eurasia, illustrated by a tooth development defect and biometrical data* cei patru autori (Keith Dobney, Anton Ervynck, Umberto Albarella și Peter Rowley-Conwy) studiază o deficiență a dinților de suine și anume hipoplazia care este cauzată în general de către stress și care poate fi extrem de variată în natură. Studiile arată că lipsa de hrană pare a fi cel mai important factor care determină această deficiență. În general, populațiile sălbatice de porci prezintă o frecvență scăzută a hipoplaziei în timp ce populațiile domestice neolitice prezintă frecvențe crescute ale acesteia, ceea ce ar sugera că ele sunt rezultatul influenței umane în cursul procesului de domesticire.

În articolul *Culture, ecology and pigs from the 5th to the 3rd millennium BC around the Fertile Crescent*, autoarea Caroline Grigson analizează frecvențele procentuale deținute de către porci în peste 160 de situri situate în Orientul Mijlociu (în zona Cornului Fertil) și arată că distribuția geografică a acestei specii este strâns legată de nivelul precipitațiilor sau de nivelul irigațiilor în anumite microregiuni, cum este cazul comunităților din Mesopotamia din cursul mileniului al treilea. De asemenea se observă că există un raport între stratificarea socială a populațiilor din zonă și consumul porcului.

Hunting or management? The status of Sus in the Jomon Period, Japan, tratează problema relației dintre genul *Sus* și oameni, inclusiv posibila domesticire locală a acestei specii în arhipelagul japonez. Cei 5 autori (Hitomi Hongo, Tomoko Anezaki, Kyomi Yamazaki, Osamu Takahashi și Hiroki

* Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare, Muzeul Național de Istorie a României, Calea Victoriei 12, cod poștal 030026, București, a.balasescu@gmail.com

Sugawara) trec în revistă peste 50 de situri din perioada Jomod (13.000-2.500 cal. BP) care prezintă resturi de *Sus* și care se găsesc situate geografic în centrul și nord-estul arhipelagului japonez. Studiul curbilor de sacrificare a suinelor și biometria sunt utilizate în investigarea relației dintre oameni și aceste animale. Concluziile acestui studiu arată că statutul populațiilor de *Sus* în perioada analizată rămâne încă neclar, dar că nu se poate demonstra o domesticire locală a mistrețului. Totuși spre finalul perioadei Jomod se observă o diminuare a taliei și a molarului 3 inferior (M_3) care mai degrabă se datorează unei presiuni umane mai intense asupra mediului înconjurător în care se găsește mistrețul. Datele de până acuma sprijină ideea că porcii domestici au fost introduși în Japonia în perioada Yayoi (2.700-1.700 BP).

Articolul *Wild boar and domestic pigs in Mesolithic and Neolithic southern Scandinavia* tratează descoperirile faunistice ale genului *Sus* în 19 situri situate majoritatea în Danemarca și mai puțin în Suedia. Cei doi autori, Peter Rowley-Conwy și Keith Dobney, prezintă cum populațiile de mistreț din Mezoliticul târziu din sudul Scandinaviei (nordul Europei) încep să se diferențieze unele de altele imediat după ce au fost separate din cauza creșterii nivelului mării (efectul insularizării). În ceea ce privește porcii neolitici domestici din Danemarca se arată că aceștia au fost importați din alte regiuni și că nu au fost domesticiți local, totuși există anumite rezerve datorate studiului biometric și al hipoplaziei pentru care această concluzie nu este sigură, problema trebuind ca în viitor să fie mai bine studiată și astfel tranșată.

Marco Masseti cu articolul său *The economic role of Sus in early human fishing communities* face o trecere în revistă a siturilor mezolitice și neolitice din Europa (Grecia, Italia, Suedia, Danemarca) în care paleoeconomia alimentară de origine animală se bazează în principal pe resursele marine care sunt asociate în general cu consumul de suine. Autorul emite o serie de ipoteze extrem de interesante privind rolul acestui mamifer în cadrul acestor comunități preistorice.

Cu următorul articol *An investigation into the transition from forest dwelling pigs to farm animals in medieval Flanders, Belgium* ajungem în Europa în perioada medievală. Autorii (Anton Eryvynck, An Lentacker, Gundula Muldner, Mike Richards și Keith Dobney) își bazează studiul extrem de complex (profile de abataj, analize izotopice, osteometrie, hipoplazie) pe șase situri situate în Belgia. Doar în cazul așezării de la Raversijde se observă diferențe între diferite etape ale epocii medievale; acestea sunt puse pe seama tranziției de la exploatarea în pădure a porcilor la fermele de animale.

Problemele metodologice sunt tratate în partea C. *Methodological Applications* (p. 195-282) care conține un număr de șase articole. *Age estimation of wild boar based on molariform mandibular tooth development and its application to seasonality at the Mesolithic site of Ringkloster, Denmark* este un studiu de caz realizat de către Richard Carter și Ola Magnell. Aceștia pun în evidență pe baza dentiției de mistreț prezența umană în perioada verii în situl Ringkloster, ceea ce vine în contradicție cu părerile emise până în prezent față de această așezare.

A statistical method for dealing with isolated teeth: ageing pig teeth from Hagoshrim, Israel, este un articol scris de Annat Haber, care reliefează importanța utilizării metodelor statistice în reconstituirea profilelor de abataj pe baza dentiției izolate a porcinelor neolitice (mileniile VII-VI BP).

Studiul *Inter-population variation in recent wild boar from Israel* este efectuat pe populații actuale de mistreți care provin din patru locații diferite din punct de vedere geografic. Cei doi autori (Goggy Davidowitz și Liora Kolska Horwitz) arată că o combinație de factori sunt răspunzători pentru variabilitatea mărimii taliei și morfologiei mistreților din Israel, cum ar fi: izolarea geografică, dieta și clima.

A dental microwear study of pig diet and management in Iron Age, Romano-British, Anglo-Scandinavian and medieval contexts in England este un studiu realizat pe baza dentiției de porcine care provine din trei situri cu diferite și diverse niveluri culturale datate între epoca fierului și Ev mediu. Autorii (Tom Wilkie, Ingrid Mainland, Umberto Albarella, Keith Dobney și Peter Rowley-Conwy) pe baza analizei micro-uzurii dentare observă că animalele erau bine hrănite în contexte urbane și semi-urbane. Această prima aplicație a studiului micro-uzurii dentare la resturi de porc care provin din contexte arheologice demonstrează clar potențialul acestei metode pentru a înțelege mai bine tehnicile de creștere ale acestui animal în trecut.

Articolul *The histopathology of fluorotic dental enamel in wild boar and domestic pigs* scris de Horst Kierdorf și Uwe Kierdorf studiază influența fluorului asupra smalțului dentar de mistreț și porc.

Economic and ecological reconstruction at the Classical site of Sagalassos, Turkey, using pigs' teeth este un articol dedicat studiului dentiției de porc (prin reconstituirea curbilor de abataj și studiul hipoplaziei) în scopul obținerii de informații cu privire la tehnicile de creștere și de gospodărire ale acestei specii în perioada secolelor I-VII e.n. la Sagalassos. Autorii (Sofie Vanpoucke, Bea De Cupere și Marc Waelkens) demonstrează că porcii erau sacrificați în general înainte sau la începutul iernii; în

urma studiului hipoplaziei s-a renunțat la ipoteza dublei nașteri într-un an a scroafelor de porc, s-a demonstrat că animalele erau crescute în bune condiții și nu s-au observat schimbări majore în mediul înconjurător.

Partea următoare a volumului, D. *Ethnographic Studies* (p. 283-356), debutează cu articolul *Ethnoarchaeology of pig husbandry in Sardinia and Corsica*. Autorii (Umberto Albarella, Filippo Manconi, Jean-Denis Vigne și Peter Rowley-Conwy) trec în revistă o serie de date moderne de natură socio-economică asupra practicilor prezente și tradiționale ale creșterii porcinelor în Sardinia și Corsica și care pot fi extrem de utile în interpretarea arheozoologică.

Jacqueline Studer și Daniel Pillonel prezintă în articolul *Traditional pig butchery by the Yali people of West Papua (Irian Jaya): an ethnographic and archaeozoological example*, tradiționalele metode de sacrificare, preparare și consum a porcului în Papua Noua Guinee. Această experiență etnografică este transpusă apoi într-o analiză arheozoologică extrem de interesantă.

În articolul *Pigs in the New Guinea Highlands: an ethnographic example*, Paul Sillitoe, prezintă studiul său realizat timp de 24 de ani asupra turmelor de suine din cadrul populației Wola. Analiza sa etnografică privește demografia populațiilor de porci, dezvoltarea indivizilor în cadrul turmei și deplasarea acestora.

Ultima parte a cărții, E. *Pigs in Ritual and Art* (p. 357- 387), este dedicată imaginii suinelor în practicile rituale, dar și în artă. Cele două articole *Wild boar hunting in the Eastern Mediterranean from the 2nd to the 1st millennium BC* scris de Anne-Sophie Dalix și Emmanuelle Vila și *The pig in medieval iconography* de către Sarah Phillips tratează această problemă.

Cartea prezintă în final un glosar de termeni, precum și o listă extrem de bogată de referințe bibliografice. De asemenea trebuie remarcat faptul ca volumul este în ansamblul său generos ilustrat prin fotografii, tabele și figuri de o bună calitate.

Acest volum *Pigs and Humans. 10,000 years of interaction* se adresează studenților și specialiștilor din arheologie (și în special în arheozoologie), antropologie, etnografie, istorie și biologie.

Douglass W. Bailey, *Prehistoric figurines. Representation and corporeality in the Neolithic*, 243 pages, 64 figures, 5 front photographs, London and New York, 2005, Routledge, ISBN 0-415-33152-8, Paperback, 44.95 USD.

Alexandru DRAGOMAN*

I confess that I am not eager on Neolithic figurines, and, implicitly, I lack the necessary competence to discuss this category of material culture. Therefore, my text is not going to be an actual book presentation or a review. Under the circumstances, one might wonder why I have chosen a book that refers to a topic not included among the themes I care for. What made me write these lines are the architecture and narrative style of the text produced by Douglass W. Bailey. I simply wanted to say a few words about the pleasure of reading this book. Consequently, I am not going to insist on the "scientific content", nor am I going to mention the interpretation provided by Bailey on the Neolithic figurines, because describing this book is like recounting to someone a movie or a novel, and robbing that person of the pleasure (at least in part) of watching/reading.

From the very third page, due to five relevant photographs that, at the same time, vary from the pattern used by most publications dedicated to the topic, Bailey tempts the reader into the world of Neolithic figurines. To prepare her/him for that journey, the author first presents an image of the Neolithic in south-eastern Europe, and then he critically presents various ways in which the anthropomorphic figurines have been interpreted. At the end of this first chapter, Bailey partially reveals, under the form of questions, different from those posed by other archaeologists, the content of the journey, but only with a view to raising the interest and curiosity of the reader. During the reading, the latter is introduced into a series of aspects relating to Neolithic figurines, namely: the

* Vasile Pârvan Institute of Archaeology of the Romanian Academy, 11 Henri Coandă Str., Sector 1, Bucharest; e-mail address: al_dragoman@yahoo.com

miniaturism and dimensionality (Chapter 2), the anthropomorphism and the socio-politics of representation (Chapters 4, 6 and 8). The reader's curiosity is constantly stimulated: the chapters that include the analysis of these aspects begin with the story of discovering some Neolithic figurines, followed by the discussion on modern examples relevant for the tackled theme (from the miniature objects, Disneyland, dolls, photographs, to the pictures by some French and English painters from the early 19th century, and to the works by some of the Young British Artists from the late '90s), only for the author to return later to the figurines he started with in the first place. I have to say that the author repeatedly warns the reader that the modern examples are not provided as direct analogies for the Neolithic figurines: e.g., *"The preferred approach has been to ask how these more modern examples of anthropomorphic representation work and then to use the answers obtained to gain a fuller appreciation of Neolithic figurines as particularly powerful material culture"* (p. 84). Between these chapters, in close relationship, the author intercalates three case studies referring to Neolithic figurines in south-eastern Europe, analysed not in themselves, but in relation to the built space and the funerary one: Hamangia (Chapter 3), Cucuteni/Tripolye (Chapter 5) and Thessaly (Chapter 7). And here, Bailey makes use of the same strategy of drawing the reader's attention: the chapters begin with the story of discovering some figurines, continue with the discussion on the case studies, and end up with the return to the figurines from which he began. In each chapter separately, Bailey offers new interpretations, but at the same time asks new questions, opening other research perspectives considered in the next chapters. Finally, after a long journey in time, through various geographic regions and passing through different disciplines, the author widely reveals his own interpretation, his image on the Neolithic worlds discussed (Chapter 9).

The narrative sequence from Neolithic figurines to modern examples, and back to Neolithic figurines, presented in "the more theoretical chapters", pervades the entire book, in alternation of these chapters with the case studies; thus, the reading carries the reader in a captivating winding travel, from the past to the present and back to the past. Regarded in a dialectical relation, the modern examples and the archaeological ones discussed by Bailey help realize a more sensitive understanding of the past, of the Neolithic figurines, and of the present, of the constant fascination of these figurines upon archaeologists. Last but not least, Bailey's work stimulates the reader, if (s)he did not do it already, to visit modern and contemporary art galleries. Moreover, he stimulates a breakthrough of disciplines, the acceptance of the hybrid.

For most Romanian archaeologists, who stick to the cultural-historical approach, Bailey's work will fail to make an impression, as it will rather be perceived as an art book, not an archaeology one; it is very likely for it to be regarded with a mixture of superiority and hostility. Superiority, that is, because in their eyes, Bailey's approach is not "real archaeology": he does not publish new material (a lot or lots of figurines), does not gather in his volume the figurines of a site, of an "archaeological culture" or of a region, does not build up new typologies and chronologies, and, above all, does not offer a recipe-interpretation to which they could mechanically relate the figurines discovered by themselves. Hostility, because they will find themselves (consequently, will feel offended) in Bailey's assertions according to which the analyses and interpretations of many archaeologists from the Balkans regarding the figurines are *"simplistic"*, *"unreflective"*, *"anecdotal"*, *"damaging"*, *"unsupported"*, *"frustrating for their absence of argument"*, *"exasperating for their blind empiricism"*, *"a fetishism of measurement"* (pp. 12-14), epithets that, I for one, find perfectly justified. Therefore, I do not expect the Romanian archaeologists to follow Bailey's example and consider artistic works to be useful for their endeavours, in spite of the fact that, in their own country, some projects of some of the artists are, in my opinion, archaeological; an example of this kind (not relating to the topic tackled by Bailey) is the artist Daniel Knorr's project regarding various refuse found in and selected from the public space (see for details D. Knorr 2007).

At the end, I reiterate the fact that, as far as I am concerned, the argumentative sources, the way in which the text is built up and the narrative style make of Bailey's book a pleasant stimulating reading.

Reference

D. Knorr 2007 *Carte de artistă*, Colecția "Public", Cluj, Editura IDEA.

Paul Goldberg and Richard I. Macphail (cu contribuții de Wendy Matthews), *Practical and Theoretical Geoarchaeology*, Blackwell Publishing, 2006, 455 pagini, 192 figuri alb/negru, 48 tabele, 12 planșe color, ISBN 0-632-06044-1, format hârtie, 64.95 USD.

Constantin HAITĂ*

Paul Goldberg este Profesor la Departamentul de Arheologie al Universității din Boston, desfășurând proiecte de cercetare ce acoperă un domeniu foarte vast, de la probleme mai generale, legate de reconstituirea paleomediului în Quaternar și geoarheologia unor așezări din Orientul Apropiat, California și Texas la sedimentarea în peșterile din zone ale Chinei și sudul Africii, Europa sau Statele Unite ale Americii.

Richard I. Macphail este Senior Researcher la Universitatea din Londra, având ca domenii de cercetare sedimentele din context arheologic, solurile și nivelurile de locuire din Europa și Statele Unite ale Americii, având și o bogată experiență în domeniul patrimoniului britanic, în care a lucrat timp de 20 de ani.

Richard I. Macphail și Paul Goldberg sunt de asemenea autori, alături de Marie Agnes Courty, ai volumului *Soils and Micromorphology in Archaeology* (Cambridge Manuals in Archaeology, 1989), cel mai important volum consacrat acestei discipline și mai ales aplicațiilor acesteia în arheologie.

Volumul dedicat, de această dată, unui domeniu de cercetare foarte vast, se înscrie în seria lucrărilor foarte complexe dar extrem de bine argumentate și ilustrate, reprezentând cu certitudine una dintre cele mai valoroase contribuții cu această temă.

Alături de definirea conceptelor și termenilor de bază și prezentarea metodelor de cercetare din domeniul geoarheologiei, exemplificarea printr-o serie de situri arheologice cu o tematică extrem de diversă ajută la explicarea modului în care acestea operează și contribuie în mod critic la înțelegerea unor probleme care ar fi rămas altfel fără răspuns.

Oferind și o introducere în domeniu, cartea este deosebit de utilă pentru formarea studenților și a tinerilor specialiști, constituind o resursă importantă pentru arheologii care vor să integreze această problematică în cercetările lor.

Lucrarea este structurată în trei părți. În prima parte, *Regional scale geoarchaeology* (Geoarheologie la scară regională), sunt introduse conceptele de bază asupra sedimentelor, stratigrafiei, solurilor, sistemelor hidrologice și depozitelor de pantă, sistemelor atribuite râurilor și lacurilor, mediilor de sedimentare eoliană, țărurilor, peșterilor și adăposturilor. Prezentarea sedimentelor are în vedere atributele litologice, în scopul de a oferi un set obiectiv de criterii descriptive, dar și înțelegerii istoriei lor (mod de formare, evoluție). Prezentarea stratigrafiei urmărește atât prezentarea tipurilor de unități stratigrafice (litostratigrafice, biostratigrafice, magnetostratigrafice, pedostratigrafice), cât și a noțiunilor de facies și microfacies, conceptului de corelare stratigrafică și a metodei matricei Hariss. În prezentarea solurilor, plecând de la factorii de formare, sunt analizate principalele procese pedologice, în scopul înțelegerii impactului acestora asupra siturilor arheologice dar și obținerii de informații asupra paleomediului, atunci când sunt analizate solurile îngropate. Sistemele hidrologice sunt prezentate atât din punct de vedere sedimentar (proces și caracteristici), al tipurilor de soluri, informațiilor la nivel micromorfologic și a altor indicatori de mediu, ca și al potențialului arheologic (eroziune; deplasarea artefactelor; poziționarea unor structuri negative - gropi, șanțuri; structuri sau artefacte îngropate; rezoluție stratigrafică; conservarea artefactelor și a materiei organice imersate).

În partea a doua, *Nontraditional geoarchaeological approaches* (Abordări geoarheologice netradiționale) sunt prezentate o serie întreagă de domenii de cercetare, unele de dată foarte recentă, dintre care menționăm: impactul uman asupra mediului (defrișare, modificarea solului și cultivare), niveluri de locuire - concepte și problematică, exemple din Orientul Apropiat, America de Nord și Europa (cu o largă paletă cronologică de la *tell*-uri, tumuli, situri urbane, așezări medievale timpurii și alte locuiri medievale), geoarheologie experimentală, materiale antropice (materiale de construcție, metale) sau chiar aplicații ale geoarheologiei în medicina legală (!). Toate studiile de caz sunt însoțite de date stratigrafice sau informații la nivel microscopic și date chimice.

* Muzeul Național de Istorie a României, Centrul Național de Cercetări Pluridisciplinare, Calea Victoriei, 12, sector 3, București, 030026, sedimentologie@mnir.ro

Cea de a treia parte, *Field and laboratory methods, data and reporting* (Metode de teren și de laborator, date și raportare), este dedicată prezentării metodelor de laborator, analizei datelor și redactării rapoartelor de cercetare. Această secțiune începe cu prezentarea metodelor de teren, cum sunt imaginile satelitare și fotografia aeriană, cartografia (topografică, geologică, cartarea solurilor), metodele geofizice (rezistivitate, paleomagnetism, prospecțiuni seismice și georadar), metode de carotaj și sondaje. Această secțiune este completată cu informații despre descrierea unităților stratigrafice și orizonturilor de sol și prezentarea principiilor și strategiilor de eșantionare, relevând importanța corelării tuturor datelor geoarheologice cu celelalte categorii de informații (alte date de paleomediu sau rezultate din analiza artefactelor).

Metodele de laborator prezentate sunt devenite clasice în arheologia europeană, printre acestea numărându-se analiza granulometrică; analize (chimice) de sol; analiza fosfaților; susceptibilitate magnetică; analize instrumentale și de minerale grele – pentru identificarea ariei sursă; analize la microscop și mineralogie, analiza secțiunilor subțiri – microscopie de fluorescență, analiza de imagine; microscopie electronică; punându-se accentul mai mult pe motivația pentru care trebuie aleasă o metodă sau alta decât pe aspectele tehnice ale fiecărei metode în parte, punându-se la dispoziție și o bibliografie esențială.

Cele 15 planșe color, alături de anexele grafice și tabelele de date, ca și exemplele punctuale prezentate completează în mod fericit ilustrarea temelor abordate și contribuie la realizarea unui volum care va rămâne, cu siguranță mult timp, o carte de referință pentru acest domeniu complex cu deosebite implicații în înțelegerea situațiilor arheologice.

Mark Pollard, Catherine Batt, Benjamin Stern, Suzanne M. M. Young, *Analytical Chemistry in Archaeology*, Cambridge University Press, New York, 2007, ISBN-13 978-0-521-65209-4, 404 pagini, Index.

Marinela FLOREA *

Volumul prezentat este publicat în seria *Cambridge Manuals in Archaeology* în 2007. Autorii (Mark Pollard, Catherine Batt, Benjamin Stern, Suzanne M. M. Young) sunt deja cunoscuți cercurilor de cercetători prin publicarea unor articole, studii sau contribuții în domeniu¹.

Lucrarea este structurată în trei părți. Primul capitol conține un scurt istoric al aplicațiilor chimiei analitice în arheologie. Atât pentru arheologi, cât și pentru analiști, este interesant de "descoperit" care sunt întrebările la care chimia analitică, aplicată în arheologie, poate oferi răspunsuri. Acestea se referă la identificare, surse, tehnologii de fabricare, datare și autenticitate, precum și la procesele degradative suferite de materialele arheologice și la modalitatea de conservare a acestora. Pe scurt, am putea spune că prima parte a cărții plasează chimia analitică în context arheologic. În capitolul doi sunt prezentate câteva informații referitoare la chimie, în special chimie analitică, ce vor permite parcurgerea și, într-o oarecare măsură, înțelegerea materialului din cea de-a doua parte.

Pe parcursul capitolelor 3-9, care reprezintă cea de-a doua parte a cărții, sunt prezentate aplicațiile chimiei analitice în arheologie. Sunt abordate metode moderne de analiză, cum ar fi spectrometria de absorbție și emisie în vizibil și ultraviolet, spectrometria Raman, spectrometria de raze X, spectrometria de masă și cromatografia. Sunt prezentate principiile metodelor, aparatura utilizată și o serie de aplicații ale acestora în arheologie. Criteriul de selecție al metodelor de analiză prezentate în această lucrare a fost reprezentat de contribuția adusă la completarea informațiilor referitoare la materialul arheologic analizat.

* Universitatea de Medicină și Farmacie "Carol Davila" București, Facultatea de Farmacie, Disciplina Chimie Analitică.

¹ Mai cunoscut arheologilor este M. Pollard (Director of the Research Laboratory Edward Hall Professor of Archaeological Science-University of Oxford), o listă completă a lucrărilor sale găsindu-se la <http://www.rlaha.ox.ac.uk/php/person?person=AMP>.

Partea a treia a cărții este rezervată unor noțiuni fundamentale de chimie (structura atomului, modul de formare a legăturilor chimice, natura radiației electromagnetice) și a unor aspecte practice de chimie analitică, referitor la securitatea activității în laborator, pregătirea probelor și a soluțiilor, substanțe standard, etalonare și modalitatea de evaluarea a erorilor. Informațiile oferite în această parte a cărții permit înțelegerea metodelor de analiză prezentate în partea a doua.

Aș vrea să subliniez că, deși cartea este publicată într-o serie de manuale de arheologie (Cambridge Manuals in Archaeology), este o modalitate de familiarizare a arheologului cu chimia, în special chimia analitică. Înțelegerea materialului prezentat este însă condiționată de existența unui bagaj consistent de cunoștințe de chimie.